

Tamás Kincső

A CSOBÁN KUTYÁJA

Attila az a típusú futó volt, aki nem engedett a rendszerességből. Esett, fűjt, havazott, ő kint volt a mezőn, és futott. Napi tíz kilométert. Az időt természetesen mérte, de nem versenyzett önmagával, főleg, hogy túl volt az ötvenen, nem akart már egyre gyorsabb lenni. Tartani akarta az időt, ha megállítani nem is, szembezállni az öregedéssel, a nyikorgó, pattogó ízületekkel, a leépülni akaró izomzattal, az összeroskadni készülő csontrendszerrel. Orvos volt, ha nem is ortopéd, tisztában a folyamatokkal. Harmincéves korától fut, ekkor nősült, születtek sorra a gyermekei, Árpád és Lili, akiknek a neveléséből becsületesen kivette a részét. A futás előbb a kötelező szünetet jelentette a gyermekgondozásból, végül az élete lett, a napi rutin részévé nőtte ki magát, egyszerűen nem tudott lemondani róla. A húsz év szorozva háromszázhatvanöttször tíz kilométerrel – néha futás közben kiszámolja –, rengeteg friss levegőn, mozgással töltött óra. Ráíródott az arcára, testére: vonásai szikárok, de arca ránctalan, teste izmos és nyurga, mozgása, mint a macskáé. Az orvosi köpeny úgy áll rajta, mint az egészségügyi reklámanyagokban, amelyeken mutatós férfimodellek pózolnak orvosszerepben. Ötvenévesen még nem mondja a szemébe senki, hogy a korához képest milyen jól néz ki (mint a viccben a kéményseprő magamagának elégedetten: egészen jól nézek ki a koromhoz képest), bár tudja, hogy alig néhány évtized múltán minden hasonló megjegyzés azt jelenti majd: bizony te is öregszel. Az ápolat és fitt, karbantartott és szeretett férfi ötvenévesen – hiába, hogy minden józan valószínűség szerint a felén már túl – élete csúcán van. Attilát feleség és angyali gyerekek várták otthon, valahányszor a futásból hazaért, és az éppen reggeliző családdal fűjta ki magát. Reggeli után zuhany és öltözés, majd vitte a gyerekeket iskolába, mert az asszony kilencre járt dolgozni, az ő sora az elpakolás, mosogatás, a ház rendbetétele, az ebédhez való előkészítése, hogy amikor délután hazaérnek, percek alatt lehessen teríteni, meleg ételt rakni az asztalra.

Az utolsó tavaszon, amely Attilát élete csúcán találta, valamivel Szent György napja után azzal kell szembesülnie, hogy vasárnap, amíg

ó a családjával kirándult a közeli hegyekben, a kedvenc útvonalához nagyon közel esztena telepedett. Addig is gyűlt már meg baja kutyákkal, de mindig sikerült kezelni őket, legrosszabb esetben lépésre váltott, és lassan kihátrált a területről, amit a kutyák magukénak gondoltak. Ezúttal azonban a kosár annyira közel van, hogy hallja a fejéskor csörömpölő edényeket, a juhokkal káromkodva vesződő pásztort, a bőgő kisgyerekeket a szálláson, ami nem más, mint egy kiszuperált lakókocsi. Látja az asszonyt, ahogy a bőgésről, káromkodásról tudomást nem véve végzi a reggeli teendőit. A karám jobb kéz felől, balról sűrű bozót, amolyan erdőirtás utáni ciher, amin képtelenség keresztülhatolni.

Előbb egy egerésző csenevész kutya figyel fel rá, mivel a futó már túl közel ért, riadt ugatásban tör ki. Attila látja, hogy a bozontos, nyurga kutya nem több egy bátortalan növendéknél, bizonyára utánpótlásnak szánja a gazda, hiszen a pásztorkutya fogyóeszköz, a jó kutya ritkán éri el az öregkort, nagyrészüket elhull a hierarchiáért folyó harcban, más nyájukat őrző kutyákkal való összetűzésben, legritkább esetben vadállatokkal folytatott küzdelem miatt. A nyurga kölykőn látszik a tájidegen, divatos kangal, bár nehezen meghatározható, éppen mivel keverték, valószínűbbnek tűnik – ahogy az orvos futtában felméri –, hogy ezúttal a természet gondoskodott a gének optimális keveréséről, s ahogy ez lenni szokott, nem is rossz eredménnyel.

Nem halad húsz métert, rohannak feléje a nagyok. Kénytelen lépésre váltani, majd megállni. Nyolc kutyát számol, amiből öt az egerésző kölyök alomtestvéreinek tűnik, sejtetőleg nem is egyféle kantól. Az orvosnak már nincs ideje, sem agya elmélázni a többféle kan fajtájáról vagy korcsságáról, mert keresnie kell a vezérkutyát, amely ezúttal egy ép fogsorú, jól megtermett rozsdabarna szuka. Ez lehet a kölykök anyja, gondolja Attila kissé megnyugodva, mert az utódok máris magasabbak, nyurgábbak. A vezérszuka hagyományos, román csobánkutya, amit a fajtaleírás leghamarabb a kárpáti juhászba sorolna. Ezek köztudottan inkább a vadra mennek, mint emberre, valószínűleg elsősorban a megriadt kölykök miatt jött elő.

Az orvos szembeáll az acsarkodó kutyával, és ráordít:

– Kusti haza! Eredj a helyedre!

A biztonság kedvéért elordítja ugyanezt románul, a legprimitívebb kifejezéseket használva. Gyakori, hogy magyar pásztorok románul

beszélnek a hathetesen elválasztott, román alomból származó kutyákkal, leginkább feltűnősködés miatt, hogy lám, az ők kutyájuk nem idevaló, ezért sokkal jobb minden helyinél. A kutya nem jön közelebb, a többi is csahol, de a fejésben nyakig ülő csobán felegyenesedik, az orvos látja, ahogy feléje fordulva felméri a helyzetet. Meglepetésére azonban nem szól a kutyákhoz, nyilván úgy ítéli, a helyzet nem vészes, visszaül a juhok közé. Az asszony pár másodpercig áll a lakókocsi ajtajában, mosogatótállal a kezében, majd eltűnik a szúnyoghálóscsapóajtó mögött.

Attila lépésben, lassan kihátrál a területről, jelentősen veszítve az idejéből és a jókedvéből. Reggelizni nem tud már, azonnal zuhany és irány az iskola. Egész napja enyhe késéssel és bosszús kedvvel telik.

Másnap tíz perccel hamarabb kel, rövidebbre fogja a bemelegítést, és magasabb pulzusszámmal indul neki az enyhe emelkedőnek kifelé a faluból, ami lassan a kisváros kertvárosává szelidül. Nem is érti, hogyan kerülhet ilyen közel esztena, bár tudja, a helyi gazdák öntörvényűek, a törvénykezés elnéző, a terület a Natura 2000-es programhoz tartozik, ami a hagyományos falusi gazdálkodás konzerválását tűzte ki célul. Ebbe bőven belefér a legeltetés, kosaras nyári szállás. Senki nem beszél róla, de nem fér bele a szemét, amit leggyakrabban az erdőkitermelők és a juhászok gyűjtenek fel maguk körül. Már másnap látszik, ahol eljártak a juhok: nemcsak az ürülék és a válogatva lerágott fű, hanem üres sörösdobozok is jelzik, meddig tart a legeltetési terület. Attila bosszankodva figyeli az éppen csak összeroppantott, csillogó bádogdobozokat. A márka alsó középkategóriás, ami nyugtalanítja, mert azt jelenti, az állatok tulajdonosa a pásztort viszonylag jól megfizeti, gondját viseli az emberének. Ami ugyanakkor azt is jelenti, hogy megengedhet magának drágább kutyákat, mint az ingyen vagy nagyon olcsón elérhető, helyileg spontán szaporodó csobánkutyák. És csakugyan: a csaholó növendékseregben nemcsak a kangal, hanem néhány kölykön kaukázusi jelleg is megjelenik. Azok acsarognak legjobban. A kaukázusi kölyköknek nem örül. Az orvos tisztában van a nyájörzésre használt kutyafajtákkal, pontosan tudja, hogy a kaukázusi juhász, amint lekerül a láncról, nem vadállatokra, hanem emberre vadászik. Márpedig a növendékekből néhány év múlva kikerülhet néhány „emberes” kutya.

Harmadik, negyedik nap jut füle arra is figyelni, hogy nincs az őt mindennap zaklató seregben az összes kutya, legalább két nagyon mély hang hallatszik a lakókocsi mögül.

Egyik nap, amikor a tanyán fekete terepjáró áll, hallja a pásztort füttyenteni, mint aki visszahívja a kutyákat. Az állatok tulajdonosa lehet kint kocsival, gondolja az orvos, állnak a karám mellett, lehet, éppen fizetésnap van, hónap eleje. A május gyönyörű, az idő tökéletes. Ez az útszakasz ne volna! Egyre jobban bosszantja a nemtörődomség mind a pásztor, mind az állattartó részéről, hiszen nyilván ő jelölte ki az eszténa helyét, és valószínűleg azt is tudja, hogy túl közel rakta egy kijelzett zöld úthoz, amit gombászok, futók, lovasok és csak úgy a természetbe vágók használnak.

Választhatna másik útvonalat, de valahányszor bemelegítéskor megfordul a fejében, hogy másfelé vegye az irányt, Attila úgy érzi, megadná magát. A munkahelyén elismerik és megbecsülik, a páciensei státusuktól, társadalmi szerepüktől függetlenül tisztelik. Mindenki felnéz rá, aki csak ismeri. Nehogy már gyengének nézze őt egy csobán, a szemében ő nyilván nem több egy futóbolondnál! Aki sunyi tekintetével a juhok háta felett követi, ahogy minden egyes reggel sikeresen végighalad az egyre kevésbé acsargó kutyaseregben. Az orvos ugyanis lassan stratégiát vált, és amíg lépésben hátrál, nyugodt, barátságos hangol beszél a rozsdasárga vezérszukához. Nem telik el a hónap, a kutya ugat ugyan, de közben lengeti magasan hordott, tavalyi bogáncsoktól összecsomósodott farkát, amit Attila a barátkozás jeleként értelmez. Ahogy a vezér szelidül, a kölykök is csendesülnek.

A csobánnak ez egyre inkább nem tetszik:

- Ne csald a kutyákat, hallod-e, mer' a véredet megítatom velik! - kiált oda a futónak egy reggel, amikor már hallani lehet a csaholástól az emberi hangot is.

Itt szakad el a cérna. Ez a barom letegez, mondja hangosan. A csobán hangján felbuzdulva a kutyák ismét agresszívebben támadnak. Oda minden munkája, gondolja leverten. A maradék távot erőtlen léptekkel, soha nem észlelt rosszkedvvel, már-már szomorúsággal teszi meg. A reggelinél nem mosolyog a gyerekekre, induláskor elfelejti megcsókolni az asszonyt. Lilire erélyesen rászól, hogy viselkedjen a kocsiban, és hányszor megmondta, hogy a biztonsági övet be kell csatolni, amint

beülnek, ne kelljen minden alkalommal ezért hátrafordulnia. Szinte azonnal megbánja. A gyerekek síri csendben ülnek az iskoláig.

Egész nap azon töri a fejét, mihez kezdjen a pásztorral. Az állattartót keresse meg? A polgármester jó barátja, lehet, neki kellene szólni. Minden variánst végigfuttat a fejében. Végül úgy érzi, ha már ilyen primitív a másik fél, egyszerűen csak be kéne húzni neki egyet. Késő fiatakoráig karatézott, nem nagy dolog egy jól irányzott ütés a fennhordott orrára. Hadd folyják a vér, ha már vért akar! És eldönti, hogy csak azért is addig fut és addig edesgeti a kutyákat, amíg a pásztor nem bírja tovább, és kijön találkozni vele. És akkor ő gondolkodás nélkül behúz egyet, mert ha a problémát meg lehetne oldani civilizáltan, akkor a probléma nem is létezne. És végre elmosolyodik. Valami béke és nyugalom árad szét benne, mint amikor nagy a tét és kevés az információ, de zsigerből jó döntést hoz az ember.

De a pásztor egész nyáron nem jön ki a juhok közül. Viszont egyre több az eldobált sörös- és cigarettásdoboz. Az orvos úgy dönt, egy vasárnapi futást feláldoz, és összegyűjti a szemetet legalább az ösvény látómezejéből. Majd odáig futok, onnan meg a tele zsákkal hazasétálok, gondolja.

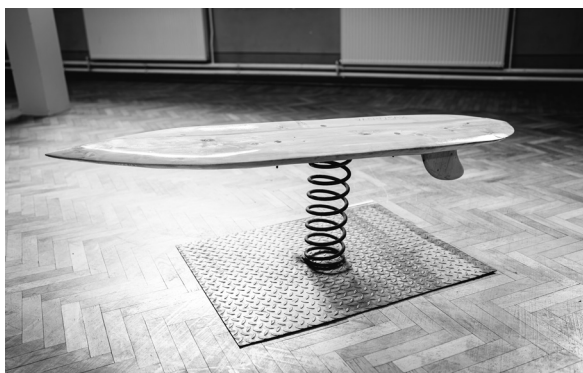
Még a megszokottnál is korábban indul, pedig vasárnap később kelnek a gyerekek, eltolódik a reggeli, nincs iskola és nem kell beérni dolgozni. A szokásos fél hét helyett hatkor már kint van a mezőn. A vártnál hamarabb lépésre kell váltania, mert máris ott egy üres cigarettásdoboz, amit jól eláztatott a harmat. Kesztyűt is hozott, komótosan felhúzza, azzal fogja meg, rakja a szelektíves zsákba, amit a hátizsákból húz elő. Cikkcakkban indul, szeme az idegen színeket, textúrákat kémleli a fűben. Alig ér az esztana alatt húzódó ültetett fenyőerdőig, szinte tele a zsák. A madarak még hangosak, nyár eleje, csak augusztusra halkulnak, amikor már nincs értelme a fészekrakásért folytatott területjelző éneklésnek. Úgy dönt, ha már futni nem tud, a madárcsicsergést fogja élvezni, és az erdőben fejezi be a szemétgyűjtést. Jövő vasárnap ismét nekimegyek a mezőnek, nem tragédia, ha egy nap még kiesik, gondolja.

A fenyők egymástól majdnem szabályos távolságban, de nem sorban állnak, ültetéskor alig, vagy rosszul keríthették be az újratelepített részt, az őzek, szarvasok a csemeték egyharmadát elpusztították. A törzsek alatt mélyen belátni egészen addig, ahol a bükkös kezdődik.

Másik oldalt átfénylik a tisztás, ahol a vályúk vannak. Nyilván itt időz a pásztor a legtöbbit, mert egész rakás, szűk körben szétdobált szemetet lát a túlsó szélén, ahová a szekérút átvezet. Gondolkodás nélkül megcélozza a halmot, szaporázza a lépteit, hogy minél hamarabb túlessen rajta. Azon gondolkodik, mihez kezd, ha nem fér el a zsákban, kevésbé előrelátóan egyetlen zsákot vett magához abban a reményben, hogy jó, tempós sétával ennyit bír kényelmesen hazahozni. A pásztor hűsülő helyén azonban nem csak könnyű söröspalackok, hanem feles, sőt háromnegyedes üvegek is kerülnek szép számmal, ami nehezíteni fogja a hazautat. Úgy dönt, hogy belegyúrja a zsákba, ha törik, ha szakad, és nekilát a szélről szedegetni a szemetet, közben olvassa, mit iszik, mit eszik a pásztor. Van itt konzervesdoboz, csokiskiflis zacskó, sajtkrémes tubus, sőt, egyhasználatú polisztrén elviteles doboz is, ami azt jelenti, alkalomadtán a városból ebédel.

A kaukázusi nem ugat. A kangal az utolsó pillanatban ad le egy figyelmeztető vakkantást, erre felfüel a vezérszuka a távolban, indul az esztenáról a kölykökkel és a korcsokkal.

Mire a kutyasereg leér a fenyőbe, a szétmarcangolt test nem mozdul. Lihegve ül a hatalmas kaukázusi kan, várja csapatát. Elsőnek a szürke, nyaktájékon oroszlánszerű sörényt viselő kölyköket engedi közel az elejtett prédához. A kangal ivadécai behúzott farokkal laposan sunnyogva szaglásszák a baleseti helyszínt. Tudják, nekik még várniuk kell az engedélyre.

W. Horváth Tibor: Kusti-nye